

Bc. Alena Hašková

Vyjádření iterativnosti v současné španělštině

(posudek vedoucího diplomové práce)

Závěrečné práce bývají často věnovány funkcím určité jazykové formy, vycházejí tedy od formy a snaží se dobrat toho, jakou funkci či význam daný prvek má. Práce Aleny Haškové postupuje opačně: autorka se ptá, jakými formálními způsoby je v dnešní španělštině vyjadřována tzv. iterativnost, tj. jaké prostředky má tento jazyk pro vyjadřování významu opakování. Jak se v práci ukazuje, takový popis není snadný, zejména proto, že některé jazykové prostředky jsou polyfunkční a kromě iterativnosti mohou vyjadřovat i významy jiné. I pro rodilého mluvčího tak může být sémantická interpretace takových prvků obtížná – a pro nerodilého mluvčího je to úkol nesmírně těžký. Také proto si autorka zvolila kontrastivní perspektivu – za pomoci jazykových dat ze španělsko-české části paralelního korpusu InterCorp může analyzovat, jaké české protějšky stojí proti zkoumaným španělským strukturám, protože český protějšek chápe jako parafrázi významu španělské konstrukce. Tento postup vede k zajímavým výsledkům – a kontrastivní perspektiva výklad obohacuje i v rovině teoretické, protože umožňuje srovnat vyjadřování iterativnosti v typologicky odlišných jazycích.

Skutečnost, že autorka postupuje – jak bylo řečeno – onomaziologicky, vede k tomu, že teoretická část je obsahově poměrně složitě strukturovaná, třebaže se skládá jen ze dvou kapitol, druhé a třetí (první, úvodní kapitola uvádí čtenáře do problematiky). Druhá kapitola se na relativně malém prostoru, daném omezeným rozsahem práce, snaží stručně vysvětlit problematiku aspektu, vidu, povahy slovesného děje a Aktionsart. To, že kromě španělské perspektivy bere autorka v úvahu i perspektivu českou, komplikuje situaci: pojetí zmiňovaných kategorií se totiž ve španělské a české lingvistické tradici velmi liší. To je dáno uspořádáním obou jazykových systémů, protože český gramatikalizovaný vid, spojený mj. s existencí vidových slovesných dvojic, nemá ve španělštině protějšek, a naopak španělský systém považuje za aspektuální řadu protikladů, které mají velmi heterogenní formální vyjádření. Alena Hašková se na základě studia sekundární literatury pokusila tuto nelehkou problematiku stručně popsat. Domnívám se, že se jí to s občasným zjednodušením, jež ale v zásadě nikdy nepřekračuje rozumnou mez, podařilo. Výsledný obraz je samozřejmě jen dílčí, přesnější výklad by musel vzít v úvahu ještě řadu dalších souvislostí, ale pro účely diplomové práce je tato kapitola dostačující. Následující třetí kapitola se již zabývá specificky pouze iterativností, resp. reiterativností, a zasazuje tyto významové modifikace slovesného významu do širšího rámce systému sémantických slovesných typů v dnešní španělštině. Autorka se v ní snaží definovat (re)iterativnost a vymezit její vztah k habituálnosti, frekventativnosti a dalším podobným významům. Platí zde výše řečené, totiž že jde o stručný, ale v zásadě adekvátní obraz problematiky. Nejpodrobnější teoretickou analýzu přináší autorka u vlastního tématu práce, totiž u typologie formálních prostředků vyjadřování iterativnosti ve španělštině (a dílčím způsobem i v češtině). Její přehled slovotvorných, syntaktických a lexikálních iterativních prostředků je úplný a zajímavý z hispanistického i typologického hlediska, a představuje proto velmi dobrý základ pro praktickou část. Ta má podobu korpusových analýz

využívání vybraných prefixů (zejména *re-*), perifrází (zejména *volver a + infinitiv*) a lexikálních prostředků (zejména *de nuevo*). Již zmiňované chápání českého protějšku, získaného z korpusu InterCorp, jako parafráze významu autorce napomáhá lépe posoudit míru iterativnosti ve španělských konstrukcích. Závěrečná kapitola shrnuje nejdůležitější výsledky práce, mj. shrnuje stupeň platnosti hypotéz stanovených v úvodu.

Pro obě části práce, teoretickou i praktickou, platí, že autorka postupuje nesmírně pečlivě – velmi věrně a důsledně tlumočí názory převzaté ze sekundární literatury a velmi přesně se drží i všech stanovených postupů při práci s korpusem. Výsledkem je proto po všech stránkách svědomitá práce, která si zaslouží ocenění. Méně šťastným důsledkem autorčina postupu je to, že se ve svých interpretacích někdy až příliš důsledně drží zdrojů, drží se takzvané „při zdi“, což je trochu škoda, protože by si vzhledem k tomu, jak si osvojila poznatky z literatury a jaký získala materiál, mohla dovolit i k výraznější osobní interpretaci. To nemá být kritika, spíše jde o popis autorčina přístupu k práci. Zároveň ale připouštím, že zejména v teoretické části je místy obtížné domýšlet poznatky ze zdrojů, protože citované prameny se liší nejenom svými závěry, ale někdy i základní terminologií.

Korpusové studie považuji za zdařilé, oceňuji mimo jiné, jak se autorka vyrovnala s nutností odstranit z materiálu šumy, tj. identifikovat jen konstrukce vsutku iterativní.

Po formální stránce je práce připravena pečlivě, jen občas se objevují drobné pravopisné chyby či překlepy (např. s. 22 – *internacionalistů* místo *internacionalismů*).

Náměty k diskusi u obhajoby:

- U některých jevů autorka na základě studia sekundární literatury mluví o nemožnosti/negramatičnosti užití (např. s. 23 *remorir*). Myslím si, že jde spíše o to, že se tyto konstrukce neužívají, ale že jsou možné, jak ostatně dokládá i jejich výskyt na internetu (ano, jde pochopitelně o velmi příznakové aktualizace).
- Souhlasím s autorkou v tom, že využívání českých protějšků jako parafrází významu má své hranice, někdy nám český protějšek nepomůže (viz př. 15 na s. 50). Jak často se autorka setkávala s překlady, které je možné považovat za chybné?
- Co je hapax (termín, který autorka v práci zmiňuje) a jak k hapaxům přistupuje korpusová lingvistika?

Celkově práci považuji za zdařilou a poctivě připravenou, doporučuji ji k obhajobě a předběžně ji hodnotím známkou *výborně*.

V Praze dne 5. 6. 2024

prof. PhDr. Petr Čermák, Ph.D.